

EVJE KULTURSTI

Mulighetsstudie

Evje og Hornnes kommune

Juni 2022



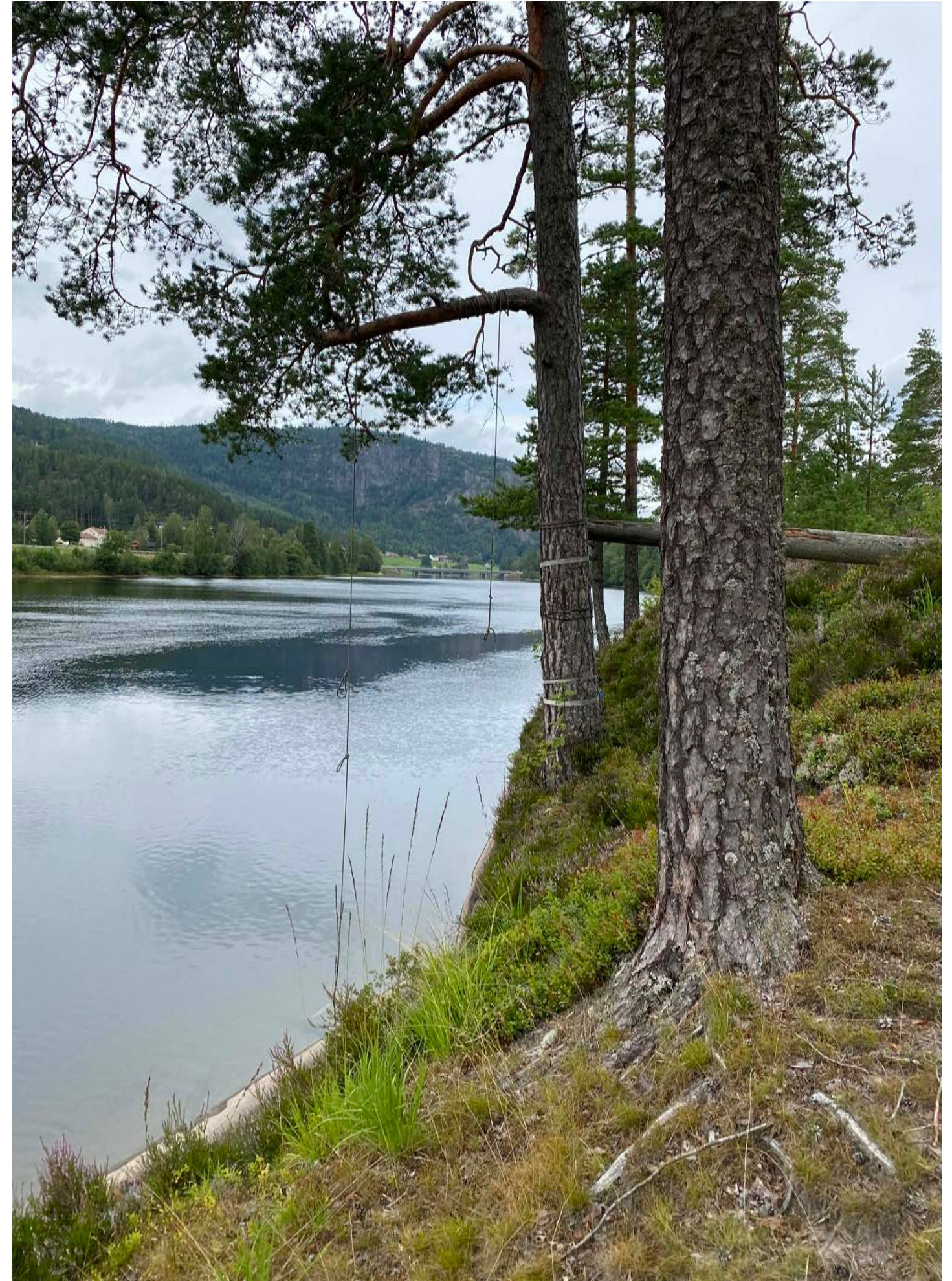
**Henning
Larsen** —

Forord

Rambøll (Henning Larsen) ble høsten 2021 engasjert av Evje og Hornnes kommune til å utarbeide en mulighetsstudie for kultursti langs Otra på strekningen Evje sentrum – Verksmoen – Evjemoen - Hornnes – Dåsnes - Fennefoss. Prosjektet er finansiert med tilskudd fra Agder fylkeskommune.

Arbeidet er organisert og fulgt opp av en arbeidsgruppe ledet av Siv Therese Kile Lie (Plan- og miljøleder i Evje og Hornnes kommune). Øvrige medlemmer har vært:
Rune Telhaug (Kommunestyrepolitiker i Evje og Hornnes kommune)
Søren Hodne (Kommunestyrepolitiker i Evje og Hornnes kommune)
Silje Utne Bjørke (Agder fylkeskommune)
Frank Allan Juhl (Agder fylkeskommune)
Diderik Cappelen (Agder fylkeskommune).

Det har i løpet av høsten vært organisert brukarmedvirkning i form av sykkelstur på strekningen og der deltakerne ble invitert til å komme med innspill.



Innledning

Mulighetstudie Evje kultursti

Innledning

Mulighetstudie Evje Kultursti	3
-------------------------------	---

Kartlegging

Eksisterende turløyper og attraksjoner	4
Brukermedvirkning	5

Verktøy

Skilting av kulturstien	6
Skilting av attraksjoner	7
Belysning	8
Møblering	9
Vegetasjon	10

Tiltak

Kulturstien	11
Kulturstien - Utsnitt 1	12
Kulturstien - Utsnitt 2	13
Kulturstien - Utsnitt 3	14
Typer veier og dekker	15
Kontakt med elva	16
Nye forbindelser over Otra	17
Aktiviteter og arrangementer	18
Kostnader	19

Innledning

Evje- og Hornnes kommune har definert kulturstiens strekning fra Evje sentrum – Verksmoen – Evjemoen - Hornnes – Dåsnes - Fennefoss. Den ca 11 km lange rundturen er et svært interessant område med fornminner fra eldre tid, nyere tids kulturminner og generell lokal historie. I tillegg er dette en naturskjønn strekning med mange bade- og fiskeplasser langs Otra.

Kulturstien vil gi kommunens innbyggere et styrket friluftsliv og kulturtilbud, som kan bidra til bedre folkehelse, og økt stedtilhørighet ved at stedets historie blir mer kjent. En godt tilrettelagt kultursti vil også være interessant for de mange turistene som besøker Evje.

I mulighetsstudiet drøftes og foreslås ulike «verktøy» som kan tas i bruk for å skape en tydeligere forbindelse mellom områdene, i tillegg til å gjøre dem mer attraktive. Videre foreslås mer konkrete tiltak i de ulike områdene. Det vurderes etablering av «knutepunkt» eller start/stopp-punkt langs kulturstien. Selv om dette er en rundtur på begge sider av OTRAS breidd, vil det være mulig å velge en kortere rundtur enten det blir bygd ut én eller to bruer eller ei.

I forbindelse med Agder Energis utbygging av Fennefossen vil det utføres landskapsarbeider ved Furuly og Verksmoen, der det tilføres stier, badeplasser og andre aktiviteter. Disse tiltakene vil også bidra til å styrke kulturstien og områdets attraktivitet.

Kartlegging

Eksisterende turløyper og attraksjoner

I det aktuelle området finnes det i dag en rekke attraksjoner i form av natur- og kulturhistoriske punkt, frilufts- og rekreasjonsområder. I områdets østre del er det en eksisterende lysløype. På begge sider av elva er det turløyper i tillegg til et nettverk av stier og gangforbindelser.

Attraksjoner

1. Gravhaug og tusenårssted
En gang det største gravfeltet i Setesdal. Gravene er datert fra Romersk jernalder og folkevandringstiden. Gravfeltet ble restaurert og tilrettelagt som kommunens Tusenårssted i 2000. Det ble plantet en ask for å symbolisere Yggdrasil. I området er det reist en kopi av runesteinen Galtelandssteinen.

2. Tingberget
Fra norrøn tid et sted for folkeforsamling hvor folket utøvet dømmende og lovgivende makt.

3. Offisermessa/ Majorstua
Messe (spisesal) for offiserene fra den gang Evjemoen var militærleir. Bygningen er flott lyssatt.

4. Fennefossen fløtingsanlegg
Rester etter tømmerfløting i Otra

5. Evjemoen forsvarsmuseum
Museum med innendørs utstilling med militærhistorie fra 1912 – 2001. Del av Setesdalsmuseet.

6. Militær bunker
Fra den gang Evjemoen var militærleir.

7. Militære staller
Fra den gang Evjemoen var militærleir og hester ble benyttet i eget kløvkompani.

8. Befalsmessa
Messe (spisesal) for de med tittel befal, fra den gang Evjemoen var militærleir

9. Jernbanebrua
Setesdalsbanen med jernbanebrua ble åpnet i 1896 og nedlagt i 1962. Den ble restaurert i 1999 og er i dag åpen for gang- og sykkeltrafikk.

10. Hornnes tidligere sentrum
I sin tid sentrum i Hornnes med hotell, jernbanestasjon, post, bakeri, landhandel m.m. Jernbanestasjonen fra 1896 som er bygd i nasjonalromantiske dragestilen, er fredet.

11. Futegarden
Innhus og drengestue er fra tidlig på 1800- tallet, som er restaurert etter antikvariske prinsipp (privat eie).

12. Hornnes kirke og gravsted
Åttekantet kirke bygd i tre fra 1828 med tilhørende kirkegård.

13. Hornnes hjelpefengsel
Ble oppført i 1862 som rettslokale og distriktsfengsel for Robygdelaget og hadde denne funksjonen til etter 2. verdenskrig. Bygget står i dag omtrent slik det ble bygd i 1862 og er det eneste igjen av fire slike i hele landet.

14. Hornnes landsgymnasium
Ble bygd i 1918 som privatgymnas.

15. Evje og Hornnes geomuseum
Bygdemuseum med hovedfokus på geologi og gruvedrift. Bygningene var hovedsete for Haugianerne i Setesdal på 1800-tallet. Del av Setesdalsmuseet.

16. Trappeanlegg etter papirmølle ved Mylla gård
Fennefossgården var senteret for Haugebevegelsen på Sørlandet. Hans Nilsen Hauge bodde på Fennefoss i 1803-1804, da han satte opp papirmølle her. Dette var den første industrielle virksomheten i Setesdal.

17. Gullestadbrua
Oppkalt etter forretninga til Br. Gullestad. Offisielt navn er Birkelandsbrua. Den ble bygd i 1944 og er tredje generasjon bru på samme sted. Tidligere bruer ble oppført i 1877 og 1895.

18. Dølen hotell
Fra 1920 er Setesdals eldste hotell.

19. Haaverstads hus
Et av de eldste bygningene i Evje sentrum. Tilhørte stortingsmann og mangeårige ordfører i Evje, Torvald Haaverstad.

20. Bøtteslagshaug
En enorm stor haug med bøtteslagg fra Evje nikkilverk som ble drevet ved Fennefoss fra 1872 – 1946.

21. Tidligere ferjeleie
Før bruene ble bygd over Otra og Dåsella var det mange ferjeleier langs Otras bredd.

22. Tidligere ferjeleie
Før bruene ble bygd over Otra og Dåsella var det mange ferjeleier langs Otras bredd.

23. Mattebua
En av få bygninger som er igjen etter nikkilverket som ble drevet ved Fennefoss fra 1872-1946.

24. Odden hage / Japansk hage
Privat, japanskinspirert visningshage på 8 da.

25. Odden camping
Privat campingplass med tilhørende strand og lekeplass.

26. Furuly friluftspark
Kommunalt friluftsområde i området rundt Furuly friluftshus (aktivitetshus med bl.a. ungdomsklubb). I parken er det ulike lekeapparat, badestrand utescene mm.

27. Fennefoss camping
Privat campingplass.

28. Dåsnesbruene badeplass
Barn og unge i bygda benytter området til bading og hopper/stuper fra bruene.

29. Hornnes camping
Privat campingplass med tilhørende strand og flytebrygge.

30. Hornnes tidligere gjestgiveri
En av flere eldre bygninger i den tidligere sentrumsbebyggelsen på Dåsnes. Privat eie.

31. Hansenhuset
En av flere eldre bygninger i den tidligere sentrumsbebyggelsen på Dåsnes. Privat eie.

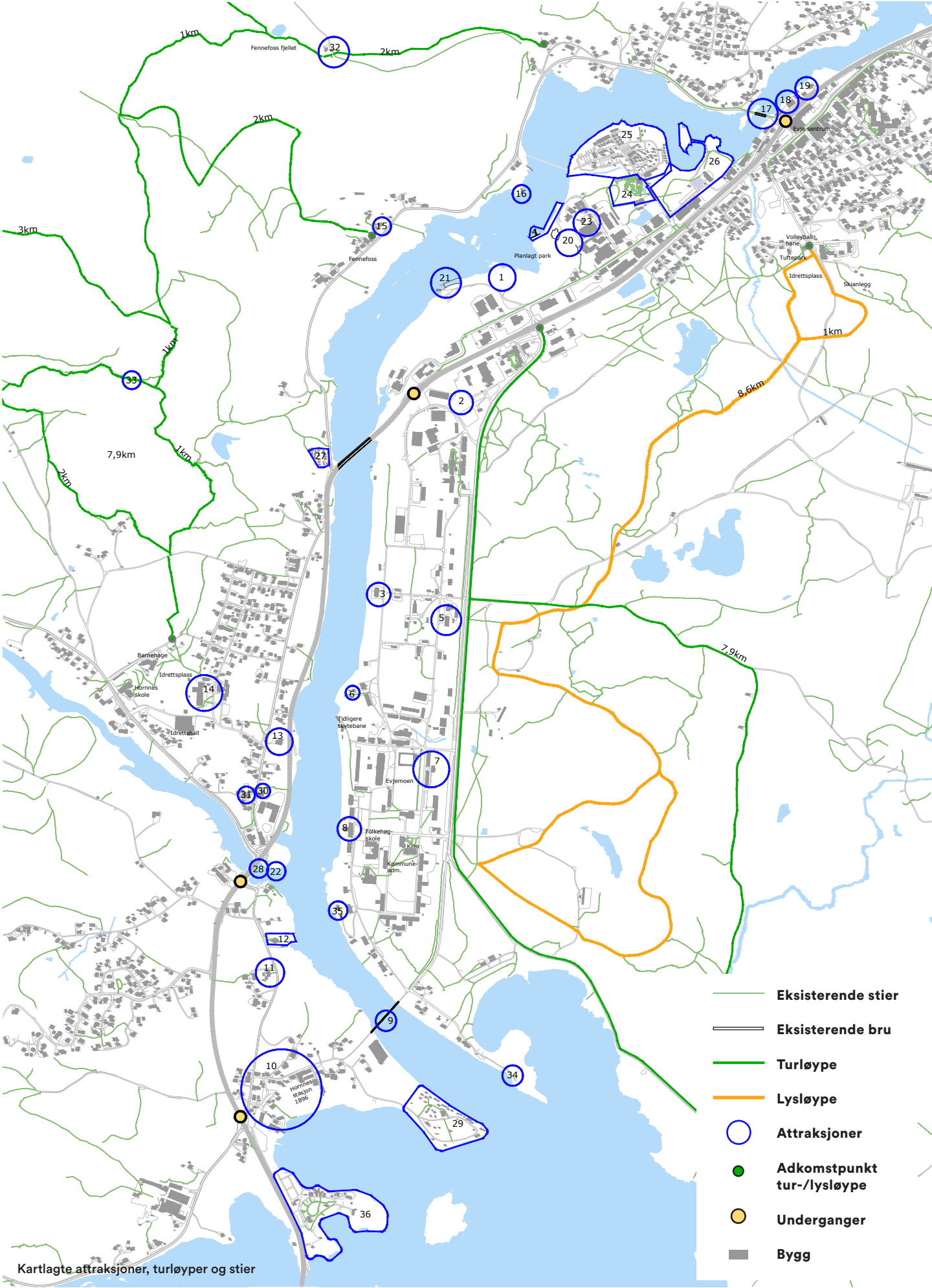
32. Fennefossfjellet utsiktspunkt
Landemerke og utsiktspunkt. Turen på vel to kilometer starter fra Evje geomuseum.

33. «Masi» Laugefjell utsiktspunkt
Utsiktspunkt med gapahuk. Tur på ca 1,5km fra Hornnes Barnehage.

34. Badeplass
Friluftsområde med badeplass.

35. Grillhytte
Sosialt møtested med grillhytte like ved elva.

36. Mineralparken
Privat aktivitetspark med steinsamling i fjellet og utendørs aktiviteter inkludert badestrand.



Kartlegging

Brukermedvirkning

I planområdet er det flere typer attraksjoner, både av nasjonal og lokal interesse. Området er også interessant for turister og andre besøkende i bygda. Den sammenhengende strekningen er et eksisterende tilbud som kan videreutvikles som et attraktivt turområde for lokalbefolkningen.

I den videre utviklingen av kulturstien, er det viktig å forstå og ta hensyn til hva stedets brukere ønsker å vektlegge og utvikle videre. Her er kommunens innbyggere i stor grad de som kjenner stedet, og stedets historie best.

Brukermedvirkning

Det ble arrangert en felles sykkeltur som brukermedvirkning 18.oktober 2021. Turen var på forhånd annonsert i lokal presse og på kommunens hjemmeside. Ca 20 personer møtte opp. De fleste kom på sykkel, men noen fulgte sykkelruten med bil. Det ble delt ut registreringskart og spørsmål til deltakerne.

Spørsmål som ble stilt:

1. Hvem er du; alder og kjønn?
2. Hva viser du fram til folk som besøker Evje?
3. Hvorfor viser du fram dette?
4. Bruker du dette aktuelle området?
5. Bruker du området mer på sommeren eller vinteren? Hvorfor?
6. Hva skal til for at du vil bruke området mer?
7. Er det punkter på listen som mangler?
8. Er det noen punkter som bør utgå?
9. Er det punkter som bør vektlegges? Hvorfor?
10. Andre forhold som bør belyses?



Sammendrag av tilbakemeldingene:

Omkring halvparten av deltakerne ga skriftlig tilbakemelding. Deltakerne hadde relativt høy alder og det var ingen barn og unge som deltok på befaringen.

I tilbakemeldingene forteller deltakerne at de viser besøkende Flåt nikkellgruve, Fennefossfjellet, Furuly fritidspark, Odden hage og Forsvarsmuseet. De tar med besøkende på sykkeltur rundt Fennefoss i ulike varianter, turer i skog og mark, og synes områdene sør for jernbanebrua er det mest attraktive.

Deltakerne har ulik interesse for de kulturhistoriske punktene som ble vist på registreringskartet. De fleste viser generell friluftsinnterese og ønsker mer tilrettelegging av det aktuelle området. Flere ønsker en sti så nær elva som mulig ved Evjemoen. Belysning, badeplasser, bord og benker er også ønsket av brukerne, og et av innspillene deres var at benker bør være av stein av hensyn til hærverk. Noen foreslår også flere aktiviteter for barn og unge, for eksempel utendørs aktiviteter ved Forsvarsmuséet.

Enkelte ønsker større grad av kombinasjonsmuligheter og snarveier. Turen, som er vist som en rundtur, er relativ lang og kan kortes ned med en eller flere bruer. Både gangbru sør for Fennesfossen og gangbru ved Dåsnes/hjelpefengselet ble diskutert på befaringen og foreslått som tiltak det bør jobbes videre med.

Flere er opptatt av å få synliggjort historien omkring Hans Nilsen Hauge og papirmølla ved Fennefoss. Det finnes fortsatt fysiske spor av trappeanlegget til papirmølla (Fennefoss trappeanlegg).

Det blir påpekt at Evje geomuseum i stor grad også er et gårdsmuseum.

Andre konkrete innspill var å restaurere og tilrettelegge for en rasteplass og badeplass ved et eksisterende bryggeanlegg på Fennefoss-sida. Og å åpne opp de tidligere stallene på Evjemoen for passasje til fots eller på sykkel.

Ett av innspillene er å bruke området for ulike type arrangementer på lignende måte som «Elvelangs» ved Akerselva i Oslo. (Omkring høstjevndøgn erstattes den elektriske belysningen langs Akerselva med 4000 fakler. Publikum inviteres til en stemningsfull vandring langs elva der man opplever forskjellige kulturinnslag underveis i form av lys, dans og toner, både fra profesjonelle og amatører).

Det siste innspillet er interessant fordi det også oppsummerer selve befaringen. Ved avslutningen sa flere at de synes det var et hyggelig samvær og en interessant tur. Kanskje kan ulike arrangementer være en måte å skape sosiale arenaer, stimulere til fysisk aktivitet og samtidig opprettholde stedets historie.

Verktøy

Skilting av kulturstien

Merking og skilting øker tilgjengeligheten for både fastboende og besøkende. Det er også en måte å skape identitet og nærmest skape en merkevare for Evje. Fra tidligere er enkelte av de omkringliggende friluftsområdene og turløypene merket.

Videre skilting av kulturstien er foreslått i tre varianter;

- Standardiserte retningsgivende skilt
- Langsgående skilting
- Symboler markert/malt på asfalt

Tursymbol

For å skape et rolig, helhetlig preg i området er videre skilting og merking foreslått med utgangspunkt i eksisterende skiltdesign, men med farger og symboler fra Evjes kommunevåpen. Der fylkeskommunen har benyttet rød farge foreslås videre kommunal skilting med gul farge, som i kommunevåpenet. Det kan også være aktuelt å utforme en logo for kulturstien. For eksempel kan det benyttes elementer fra kommunevåpenet, slik som hjulet fra jernbanevogna.

Et tursymbol for kulturstien kan benyttes på skilt, som merking på asfalt, trestolper eller på møbler langs løypa.



Eksempel på bruk av tursymbol på trestolpe for merking langs sti

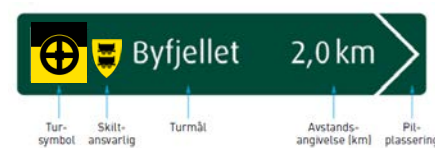


Eksempel på bruk av tursymbol for merking av benk

Standardiserte retningsgivende skilt

Kulturstien merkes med standardiserte skilt for friluftsområder som viser stiens retning og avstander til neste turmål/attraksjon. Tursymbolet på skiltet kan være et spesialsymbol som viser at dette er en del av kulturstien (illustrert nedenfor). Skilt settes opp i kryssningspunkt og ved naturlige startpunkt langs kulturstien.

Ved skiltpunkt kan det også settes opp skilt som viser vei til tilgrensende turløyper eller attraksjoner som ikke er en del av kulturstien. Disse skiltene benytter standardiserte tursymboler.



Eksempelskilt fra Merkehåndboka.no med tursymbol for kulturstien

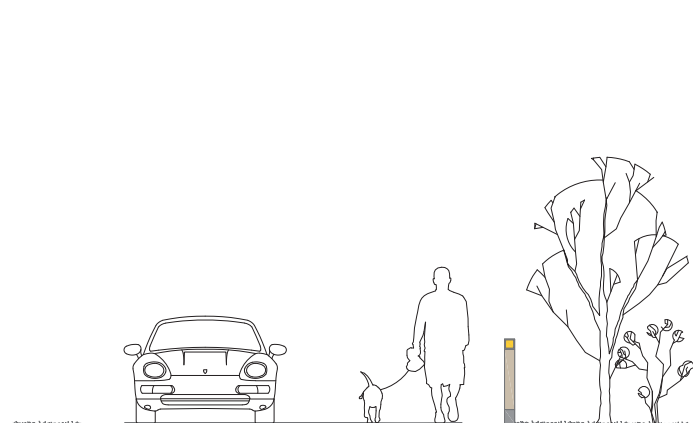


Illustrasjon av retningsgivende skilt

Langsgående skilting

Langs kultustien kan det være behov for merking mellom kryssningspunktene som viser at man er på riktig vei. Her foreslås skilting med lave trestolper merket med kulturstiens tursymbol. Den langsgående skiltingen plasseres med 50-100 meters avstand.

Der det etableres ny belysning langs kulturstien kan tursymbol festes på belysningsmast i stede for lave trestolper.



Illustrasjon av langsgående skilting

Symboler markert/malt på asfalt

Lave trestolper med kulturstiens tursymbol kan suppleres eller erstattes med tursymbol malt på asfalt i enkelte områder.



Eksempel fra Kristiansand hvor malt symbol på asfalt er bruk som skilting

Verktøy

Skilting av attraksjoner

Fra tidligere er enkelte attraksjoner i området skiltet. Dette gjelder tusenårsstedet med gravhaugene, Evje geomuseum og forsvarsmuseet. Skiltingen er enhetlig og gjennomført i regi av fylkeskommunen. For å sikre en helhetlig skilting av attraksjoner langs kulturstien foreslås å bygge videre på eksisterende skilting.

Skilting av attraksjoner foreslås i to varianter:

- Informasjonstavler
- Emaljeskilt

Informasjonstavler

Ved attraksjoner kan det være behov for skilt som forteller stedets historie. Her kan man benytte informasjonstavler av samme type som ved Evje forsvarsmuseum (bilde til høyre). Disse skiltene består av tre plater hvor den første er et bilde med attraksjonens navn, den andre forteller stedets historie og den tredje er en oppslagstavle for skiftende informasjon.

Det foreslås at man benytter samme rammeverk som eksisterende skilting utført av fylkeskommunen, men rød farge erstattes av gul farge som i Evje- og Hornnes kommunevåpen.

Emaljeskilt

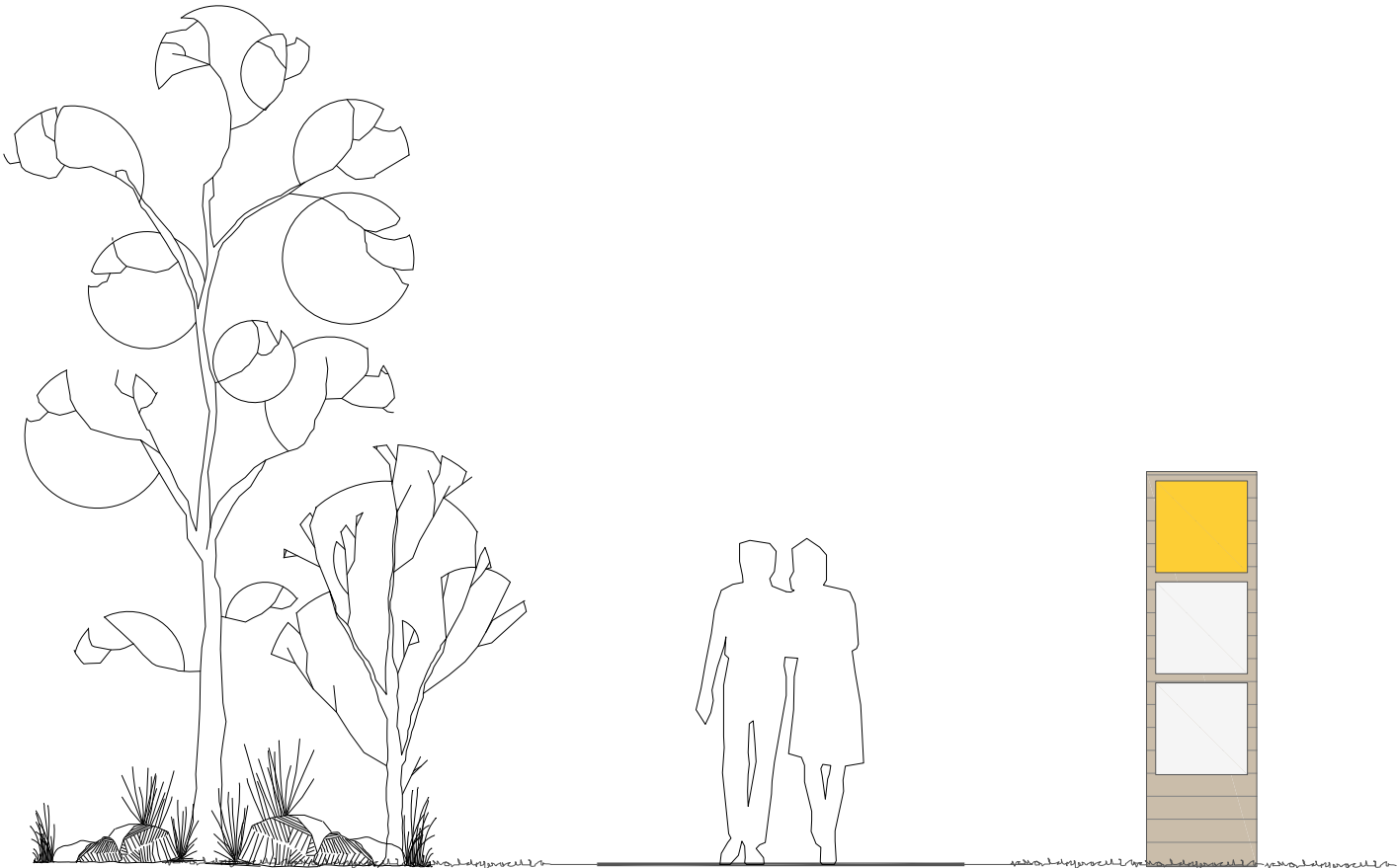
I tillegg til informasjonstavler er det foreslått emaljeskilt av samme type som er benyttet på bygg i flere byer og tettsteder. Disse skiltene finner vi i dag på den gamle jernbanestasjonen, Hornnes landsgymnas og Dølen hotell. Flere andre bygninger kan også være aktuelle, men der bygningene er i privat eie, eller ligger med stor avstand til veien vil dette være mindre aktuelt.



Eksempel: Skilting av Evjemoen forsvarsmuseum



Eksempel: Skilting med emaljeskilt



Illustrasjon av skilt ved attraksjoner langs kultursti

Verktøy

Belysning

Belysning skaper trygghet og øker bruken av området. Det er også en måte skape identitet og sammenheng i det aktuelle området. Samtidig er lysforurensning blitt et økende problem, og det bør være bevissthet om belysningens styrke, farge og retning. Tidsbegrensning kan også være aktuelt å vurdere.

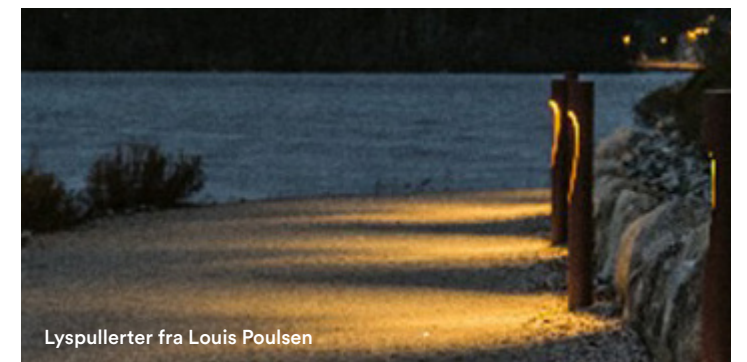
Lysmaster

Enkelte steder er det standard gatebelysning og det er lite aktuelt å erstatte eller supplere denne belysningen. Langs ny sti ved Evjemoen foreslås lave lysmaster (4 meters høyde) tilpasset turvei. Markedet tilbyr flere produkter av ulik kvalitet. Det foreslåtte produktet er norskprodusert og har kvadratiske master av tre. Mastene kan plasseres med ca 16 meters avstand for å oppnå en god lyssetting. Den samme lysarmaturen kan være aktuell å benytte i området ved Furuly og Fennefoss.



Lyspullerter

Lavere pullerter er stemningsskapende og kan også være aktuelt å benytte i området.



Lyspullerter fra Louis Poulsen

Effektbelysning

Enkelte steder vil det være aktuelt med effektbelysning. Dette gjelder for eksempel for jernbanebrua mellom Evjemoen - Hornnes.



Effektbelysning på bro

Illustrasjon t.v.: Lysmast 4m høyde langs turvei.

Verktøy

Møblering

Flere av tilbakemeldingene fra brukervedvirkningen etterlyste benker, bord, grillplasser og overdekte sitteplasser. Dette er tiltak som gjør området mer brukervennlig og tilgjengelig for opphold. Store deler av området er tilnærmet flatt og lett tilgjengelig. Med relativt høy tetthet mellom benkene, vil eldre og brukere med spesielle behov få hvilebenker som øker tilgjengeligheten til området. Overdekte sitteplasser utvider sesongen og kan utformes i ulike varianter. Faste grillplasser reduserer skade på terrenget og hindrer brann. Enkelte avfallsbeholdere kan være et tiltak for å hindre at søppel bli kastet i naturen.



Kyoto benk og bord, Vestre

Benker og bord

En type benk som benyttes langs kulturstien vil skape gjenkjennerverdi og styrke identiteten for området. Det foreslås en type benk er robust og som begrenser vedlikeholdet.



Eksempel: Solid benk i stål og tre, April benk, Vestre

Overdekket sitteplass

Gapahuk med innebygd benk bidrar til å gjøre et turmål mer attraktivt. Eksempelen nedenfor viser en gapahuk med enkel form og et moderne uttrykk.



Gapahuk, Biotope.no

Avfallsbeholder

Enkelte avfallsbeholdere kan være aktuell for å unngå at søppel blir dumpet i naturen, men vil samtidig medføre ekstra arbeid for kommunen. Det finnes ulike produkter, med og uten kildesortering. Det bør velges tette beholdere slik at fugler og dyr ikke kommer til.

Grill

Ved Furuly er det benyttet grill i rustfritt stål fra Friluftsprodukt AS, som viser å være solid og vedlikeholdsfri. Samme produkt eller tilsvarende med ytterkappe i kortén stål kan være aktuell enkelte steder langs kulturstien.



Grill i rustfritt stål fra Friluftsprodukt AS

Verktøy

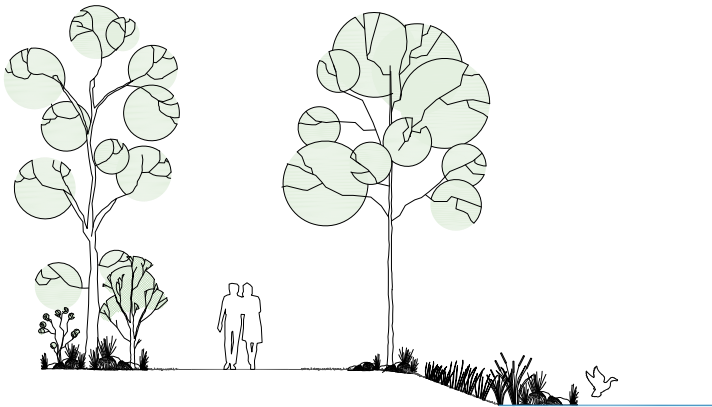
Vegetasjon

Området er å betrakte som en stor naturpark. Vegetasjonen i området er dominert av furu med innslag av løvtrær som bjørk, rogn og or. I bunnsjiktet er det lyng og gras. I den videre utviklingen av området bør det i hovedsak benyttes eksisterende vegetasjon, men enkelte innslag av andre arter kan også vurderes. På Evje finnes blant annet Sørlandets eldste og største barlindskog og den vernede Linddalen. Dette er arter som kan plantes som en referanse til disse stedene.

Vegetasjonsrydding

I flere områder er vegetasjonen tett ned til elva. Det er derfor aktuelt å rydde skogen på enkelte steder for å øke kontakten til vannet. Andre steder kan det være aktuelt å rydde skogen for å synliggjøre kulturminnene, som for eksempel ved Tingberget.

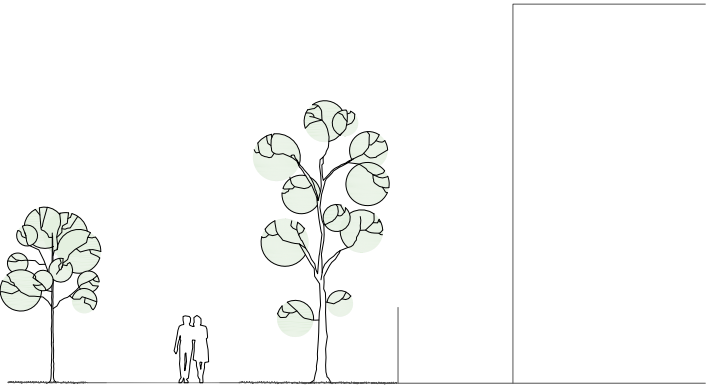
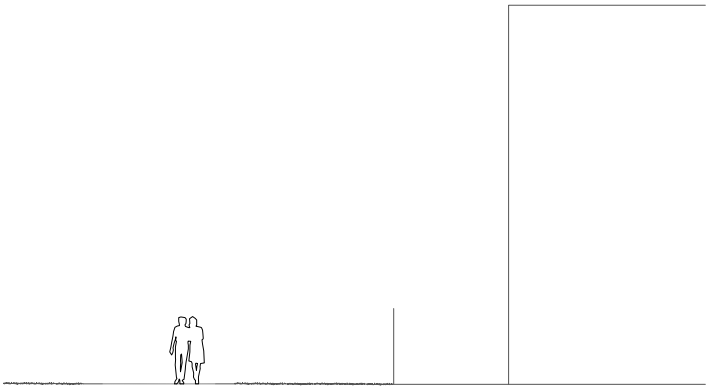
Rydding av vegetasjon bør gjennomføres med forsiktighet slik at viktige habitater langs elva ikke ødelegges.



Illustrasjon av vegetasjonsrydding mot elva; bunnvegetasjon og større trær beholdes.

Tilplanting

Traséen for kulturstien er lagt til områder med ulike kvaliteter. Nord for Furuly friluftspark er den tett på riksvei 9 og enkelte steder på Evjemoen er den tett på eksisterende og planlagt industri. Bruk av trerekker eller felt med trær kan både gi skjerming mot sjenerende omgivelser og skape en opplevelse av å være i natur i stedet for i et industriområde eller langs en vei. Planen for tiltak viser nærmere beskrivelse av områdene.



Illustrasjon av tilplanting ved industriområder

Tiltak

Kulturstien

Evje- og Hornnes kommune har definert kulturstiens strekning fra Evje sentrum – Verksmoen – Evjemoen - Hornnes – Dåsnes – Fennefoss. Det videre arbeidet er å gjøre traséen mer tydelig og mer attraktiv.

Hovedgrepene

Kulturstien er en rundtur som følger Otras bredd på øst- og vestsiden, og har i dag prinsippet ingen tydelig start- eller slutt punkt. Likevel er Verksmoen med gravhaugen og tilhørende historie tyngdepunktet i området. Slagghaugen som ivaretar historien og Flåt gruver viderefører historien om bosettingen på Evje. Agder Energis planlagte tiltak med ny park langs elvebredden i forbindelse med Fennefossutbygginga vil ytterligere styrke området. Området ligger tett opp til sentrum og det vil være fint å «annonserere» kulturstien allerede her. I tillegg kan det være aktuelt med tilsvarende knutepunkt i Evje sentrum og ved Dåsnes. Knutepunktet ved Verksmoen bør få toalett for besøkende og noen parkeringsplasser. Taket på toalettbygget kan krages ut og veggene kan benyttes til skilting og en fastmontert benk. Knutepunktet i Evje sentrum bør få tilsvarende skilting og her kan det være aktuelt med sykkelutleie. Ved Hjelpfengselet på Dåsnes er det planlagt parkeringsplasser og en kafé, noe som gir muligheter for å definere et knutepunkt med skilting og sykkelutleie.

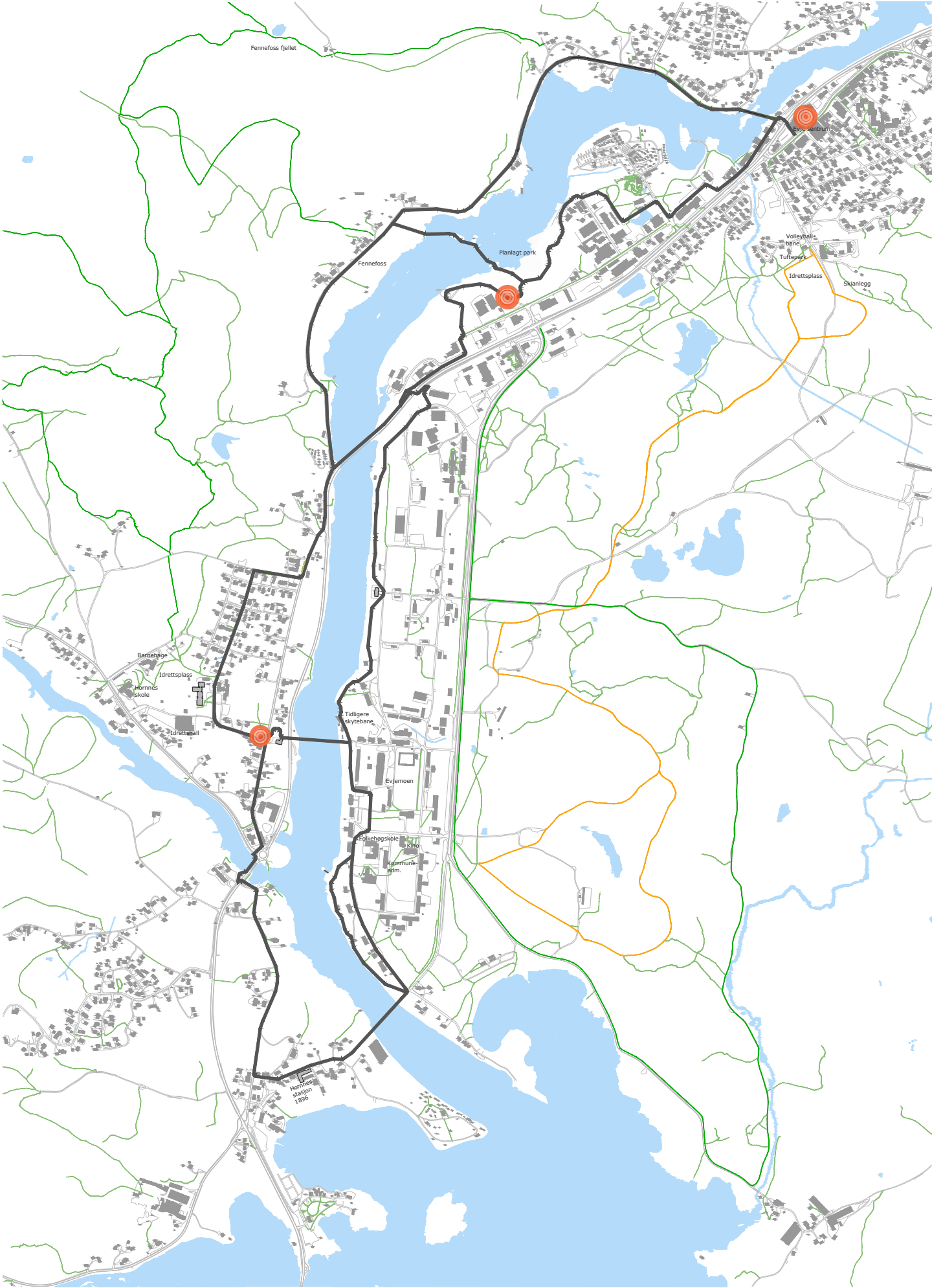
Kulturstien utgjør en strekning på ca 11 km, og er en lang og variert tur. Den gir muligheter for å sykle eller å vandre langs eksisterende mer eller mindre trafikkerte veier, eller på mindre turstier. Det er også muligheter for å korte ned turen på ulike måter uten at det er nødvendig å gå fram og tilbake i samme trasé. Spesielt på Evjemoen er det mange alternative ruter som også inkluderer stier i skogen, som kan knyttes mot idrettsområdene og sentrum i nord. På vestsiden av elva er det færre muligheter for å lage ulike sløyfer.

Kulturstien er like fullt en elvevandring med Otra som et sentralt motiv. Samtidig er også elva en barriere for funksjoner og attraksjoner på hver side av elva. Dette mulighetsstudiet støtter eksisterende planer om en ny gangbru over Otra som også kan gi en kryssning over Rv. 9. En bruforbindelse mellom Dåsnes og Evjemoen vil være et stort økonomisk løft, men gi svært positive ringvirkninger spesielt for barn- og unge som benytter seg av tilbudene på hver side av elva. Kanskje vil også en ny bru medføre redusert bilbruk og økt bruk av gange og sykkel.

Det kan også være mulig å skape en forbindelse over elva ved Evje- og Hornnes geomuséum. Her er det mange holmer i elva som kan danne utgangspunkt for flere, korte broer. Denne forbindelsen vil styrke kontakten mellom sentrum og Verksmoen til museet, og til starten på turen til Fennefossfjellet. Forbindelsen vil også være viktig dersom det satses på å få fram historien om papirmølla, tidlig industrihistorie i Setesdal og Hans Nilsen Hauge ved Fennefoss på vestsiden av elva.

Skilting er sentralt for å skape en sammenhengende, visuell forbindelse og for å få fortalt de mange, interessante historiene. Videre er det aktuelt å øke tilgjengeligheten til den store attraksjonen som Otra er i seg selv. Opparbeidelse av turstien så nær elva som mulig på Evjemoen vil gi nye opplevelsesmuligheter, og fiske- og badebrygger er også aktuelle tiltak for å øke tilgjengeligheten til elva. I tillegg vil tynning av vegetasjonen være et annet viktig tiltak for å synliggjøre vannet.

- Kulturstien
- Eksisterende stier
- Turløype
- Lysløype
- Bygg
- Knutepunkt



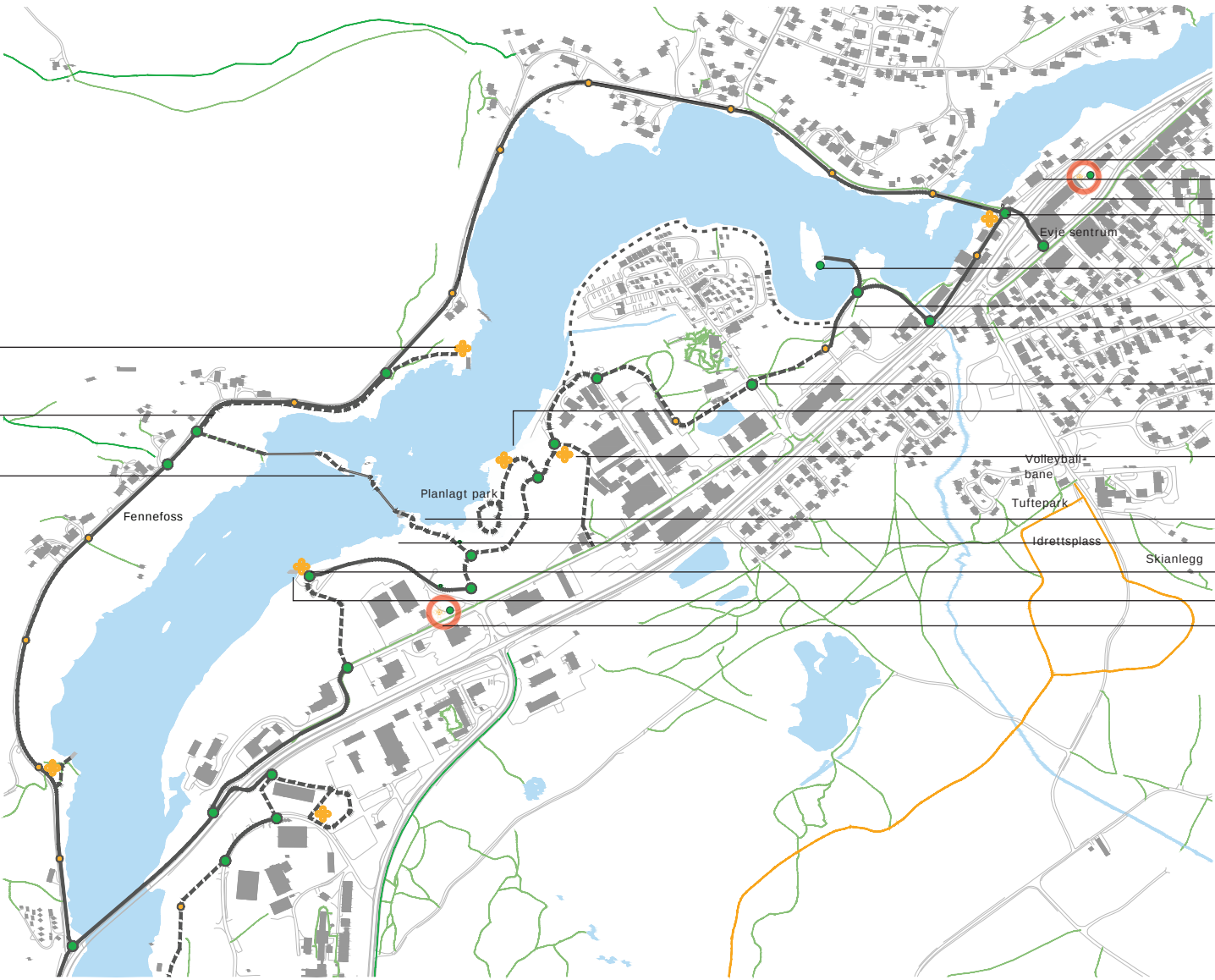
Tiltak

Kulturstien - Utsnitt 1

Informasjon om papirmølla, industri i Setesdalen og om Hans Nilsen Hauge

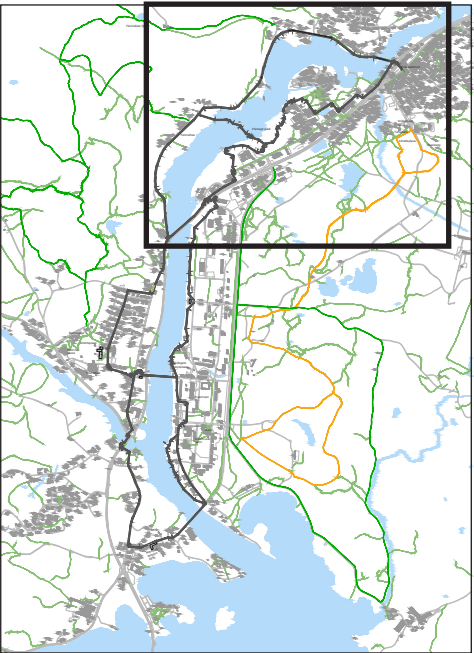
Utvide skulder langs vei

Nye hengebruere over Otra



- | | |
|---------------------------------|----------------------|
| — Kulturstien langs eks. vei | — Eksisterende stier |
| - - - Kultursti langs ny turvei | — Turløype |
| - - - Kultursti langs ny sti | — Lysløype |
| Skilt attraksjon | Bygg |
| Skilt retningsgivende | Knutepunkt |
| Skilt langsgående | |

Utsnitt 1 - Nordre del av Kulturstien

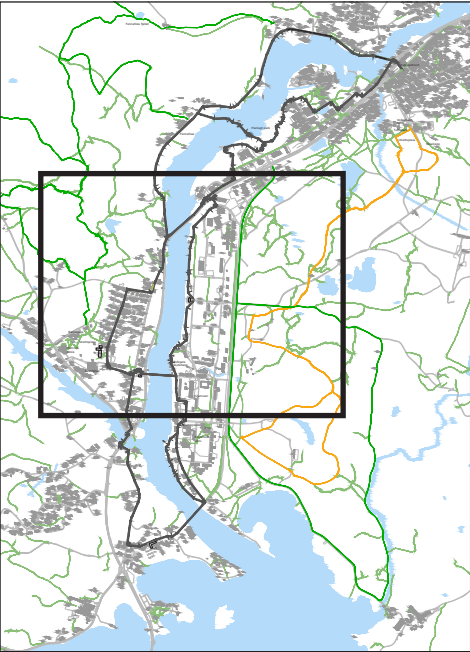


- Emaljeskilt på Haaverstads hus
- Emaljeskilt på Dølen hotell
- Oversiktskart og informasjon om kulturstien
- Informasjon om Gullestadbrua, Dølen hotell og Haaverstads hus
- Etablere badstu ved badeplass
- Utbedring av parken
- Tursti rundt Odden
- Ny turvei med lys
- Informasjon om tømmerfløting i Otra
- Informasjon om Flåt gruver, Evje nikkelverk, slagghaugen og Mattebua
- Mineraler som teaser for museet
- Tynning av skog
- Informasjon om fiske i Otra og laksefiske Bleka
- Ny brygge (universelt utformet). Fiskeplass.
- Informasjon om kulturstien og oversiktskart.
- Parkering. Toalettbygg.

Tiltak

Kulturstien - Utsnitt 2

Utsnitt 2 - Midtre del av Kulturstien



- Kulturstien langs eks. vei

Kultursti langs ny turvei

Kultursti langs ny sti

Skilt attraksjon

Skilt retningsgivende

Skilt langsgående
- Eksisterende stier

Turløype

Lysløype

Bygg

Knutepunkt

Informasjon om Sørlandets eldste og største barlindskog i Dåsvannsdalen
Ny brygge, gapahuk, plante barlind evt. med frø fra trærne i Dåsvannsdalen

Informasjon om linddalen naturreservat i Dåsvannsdalen
Plante lind evt. med frø fra trærne i Linddalen

Emaljeskilt på landsgymnasium

Informasjon om kulturstien og oversiktskart
Emaljeskilt på hjelpefengselet
Videre utvikling av hagen med lek og dyrking

Ny turvei, rydde og tilføre vegetasjon
Informasjon om Tingberget
Ny forbindelse fra kulvert
Ny turvei med lys langs elva

Opparbeide hinderløype langs ny turvei

Emaljeskilt på offisersmessa

Opparbeide uteområde med militære effekter ved Evjemoen forsvarsmuseum

Informasjon om Evjemoen militærleir og bunkerens funksjon

Rydde bunkersen, opparbeide badebrygge og gapahuk

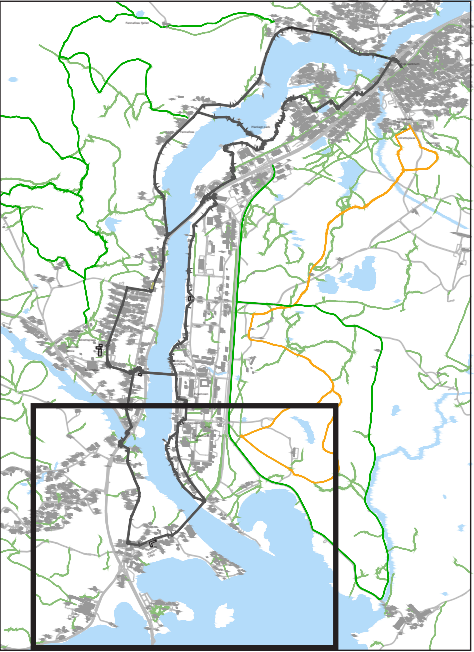
Skytebane endres til sted for pil og bueskyting

Ny gangbru over Otra

Tiltak

Kulturstien - Utsnitt 3

Utsnitt 3 - Søndre del av Kulturstien



- Kulturstien langs eks. vei

Kultursti langs ny turvei

Kultursti langs ny sti

Skilt attraksjon

Skilt retningsgivende

Skilt langsgående
- Eksisterende stier

Turløype

Lysløype

Bygg

Informasjon om gamle ferjeleier og generasjoner av bruer

Informasjon om historien til bygda Hornnes
Retningsskilt som viser til mineralparken og go-cartbane

- Gangfelt over Rv 9. Gangsone og forbindelse til båtslipp og nordover langs Rv 9

Enkel forbindelse til holmen

Tynning av vegetasjon langs elva

Området åpnes for allmenheten

Lager rives

Tynning av vegetasjon langs elva

Lyssette brua

Informasjon om jernbanedrift og om brua

Emaljeskilt på Hornnes stasjon

Etablere friluftstolett

Tiltak

Typer veier og dekker

Kulturstien er en sammenhengende forbindelse som består av ulike type veier og dekker. Til sammen utgjør forbindelsen i overkant av 11 kilometer.

Eksisterende veier

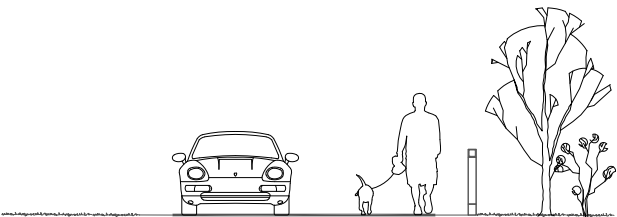
Langs Otras vestside er kulturstien lagt til Fennefossveien og Dåsnesveien, og bare et kort stykke går den langs Rv. 9 med gang- og sykkelvei. Det er nokså lav trafikk på disse veiene og lite aktuelt å bygge ut gang- og sykkelvei. Det vil imidlertid være en fordel om veiskulderen kunne vært utvidet der det er mulig for å gi bedre plass for fotgjengere. Her kan det også være plass til å sette opp lave trestolper med symbolet til kulturstien.

På Evjemoen er dagens forbindelse på asfalterte småveier og for mange vil dette fortsatt være viktige forbindelser selv om det opparbeides en tursti langs Otra. Her kan det være aktuelt å male et symbol (sirkelen fra kommunevåpenet) på veien med en viss avstand for å kommunisere at dette er en del av kulturstien.

På Verksmoen er kulturstien lagt til både eksisterende grusstier, eksisterende asfalterte veier og planlagt nye grusveier. Her kan en kombinasjon av stolper og symbol på asfalt være aktuelt.



Illustrasjon av eksisterende gruslagt turvei, bredde 3 meter



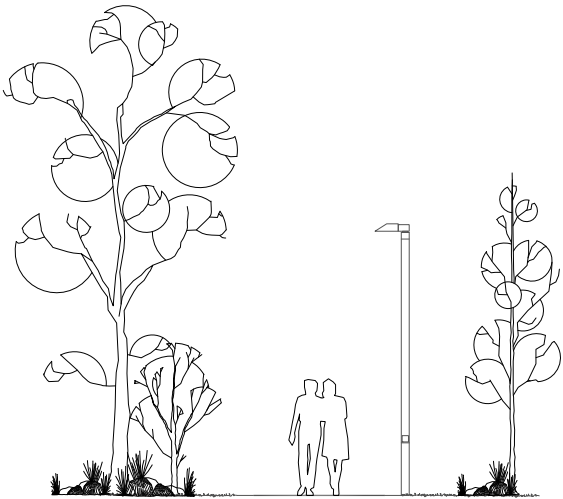
Illustrasjon av kultursti langs eksisterende asfaltert vei

Nye turveier

På Verksmoen og på Evjemoen er det aktuelt å opparbeide nye turveier. I planen for Fennefoss strandpromenade etableres både en 3 meter bred asfaltert gang- og sykkelvei og en mindre gruslagt strandpromenade.

På Evjemoen foreslås en 2 meters bred gruslagt turvei der stigningen gjøres så slak som mulig for å gi tilgjengelighet for så mange brukere som mulig. Det bør være et mål at stigningen ikke er brattere enn 1:15, men 1:10 bør kunne tillates på kortere strekninger for å unngå større terrenginnrep.

Langs Fennefossveien bør det vurderes å utvide eksisterende skulder langs veien, slik at ferdsel i denne sonen kan føles trygt og at det også blir plass til enkel skilting (lave trestolper med kulturstiens tursymbol).



Illustrasjon av ny gruslagt turvei, bredde 2 meter

Tiltak

Kontakt med elva

Elva er en viktig attraksjon i seg selv. Kontakt med elva handler både om den visuelle kontakten fra stien og fysisk mulighet for opphold ved elvebredden. Badeplasser og fiskeplasser langs elva vil bli attraktive turmål som kan styrke bruken av kulturstien.

Badeplasser

Det er mange, flotte badeplasser i området, spesielt helt i sør. Ved Furuly blir det etablert en badeplass med universelt utformet rampe ut i vannet. Badeplassene bør skiltes slik at de er lette å finne, også for de som ikke er lokalkjente.

Dåsnes er en viktig badeplass for lokalbefolkningen. Der bør de «stengte» bruene vurderes rustet opp slik at de blir mer tilgjengelige og trygge.

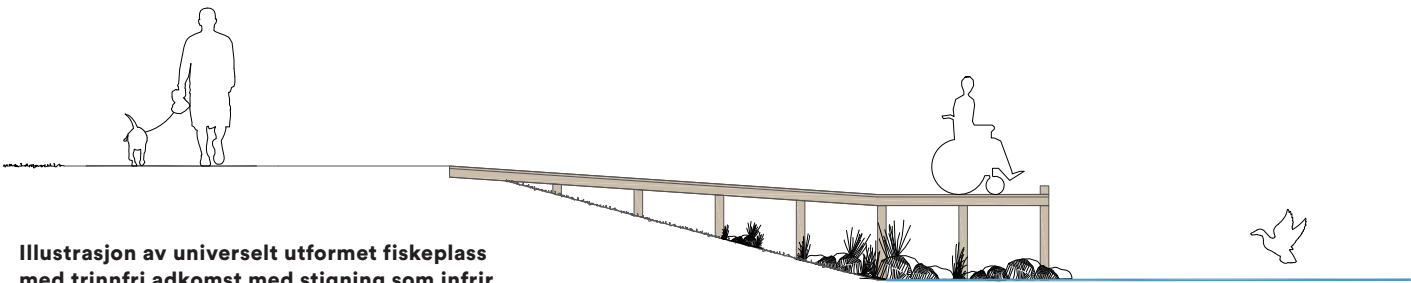
Ved den gamle bunkeren på Evjemoen er det et flott område der det kan vurderes å lage en enkel badebrygge av tre som kan boltes til fjellet. På Evjemoen er det også en liten holme der det kan lages en enkel bru som kan bli en fin badeplass.

Fiskeplass

Fiske i Otra er en populær aktivitet. Laksefisken Bleka er en helt spesiell fisk som kun finnes i Otra-vassdraget. Dette er en interessant historie og en attraksjon i seg selv.

Sør på Verksmoen er det en eksisterende brygge som med fordel kan renoveres. Brygga bør få universell utforming og være tilrettelagt som fiskeplass. Valg av dekketype og fundamentering må vurderes nærmere.

På motsatt side av elva, litt lenger sør langs Fennefossveien er det et lite nes der det kan opparbeides en liten brygge for fiske. . Det kan også være aktuelt å sette opp en lavvo for å gi ly på en lang strekning som ellers har få plasser for opphold.



Illustrasjon av universelt utformet fiskeplass med trinnfri adkomst med stigning som infrir krav i TEK 17, stoppkant på brygga som hindrer at man triller ut i vannet.

Tiltak

Nye forbindelser over Otra

Kulturstien danner en runde på 5-6 kilometer på øst- og vestsiden av Otra. På strekningen er det en gangbru i sør (jernbanebroa), rv. 9 med en kjørebri med gangfelt og en kjørebri (Gullestadbroa) i nord. Otra er en attraksjon i seg selv, men også en barriere. For å knytte attraksjonene tettere sammen, gi bedre tilgjengelighet og støtte opp om målet om å få flere til å benytte gange- og sykkel, kan det være aktuelt å vurdere flere kryssninger over Otra.

Verksmoen - Fennefoss

Verksmoen er et tyngdepunkt i planområdet der det er mange, flotte attraksjoner som ligger tett på sentrum. På motsatt side finnes museet og det populære turmålet Fennefossfjellet. I nedkanten av Fennefossen er det flere holmer i elva. Her kan det ligge til rette for å opparbeide en eller flere mindre bruer mellom øst- og vestsiden av elva. Dette vil støtte opp om bruken av museet, samtidig som at broene kan i seg selv bli attraksjoner som skaper spenning og dynamikk til stedet.

Det er lang tradisjon for hengebruer over Otra. Prestefossen hengebro på Valle var opprinnelig en hengebro fra 1930-tallet som i nyere tid er blitt erstattet av en ny. Det er nærliggende å bygge videre på denne tradisjonen, men andre løsninger vil være bedre med tanke på universell utforming. Ulike brokonstruksjoner kan være aktuelle, men gjerne en konstruksjon i tre, må vurderes nærmere.



Eksempel hengebru, Valle



Eksempel trebro: Midgardsormen, Stavanger. Foto: Fjellvandring.net

Evjemoen - Dåsnes

Lengre sør har det vært drøftet å opparbeide en gang- og sykkelbru mellom Evjemoen og Dåsnes. Det er vært utarbeidet en mulighetsstudie for en ny gangbru i dette området.

I skissen for dette mulighetsstudie er det vist en gangbru så vidt lengre nord. Den er foreslått med start i forlengelsen av Transportveien, som er en fin vei med bjørketrær på hver side, og med avslutning nord for hjelpefengelet. Sørsiden av hjelpefengelet kan dermed fortsatt utvikles som en park med ulike aktiviteter for barn- og unge.

Ved å starte høyt i terrenget på østsiden kan brua samtidig krysse Rv. 9. På vestsiden vil det være en lang strekning for å ivareta universell utforming med en høydedifferanse på 5-6 meter, men det kan realiseres. Det blir en lang bru på ca 220 meter som kan utformes på ulike måter og med ulikt kostnadsbilde. Bredden bør være på minimum 3,5 meter med tanke på helårsbruk og brøyting. Den aktuelle brua vil knytte barnehage, skole og idrettshall på vestsiden av elva bedre sammen med kino, folkehøyskole og Evjeklinikken på østsiden, og gi barn og unge et betydelig bedre tilbud enn i dag.



Eksempel gang- og sykkelbru, Kristiansand

Tiltak

Aktiviteter og arrangementer

Kulturstien behøver å bli «markedsført» og gjort tilgjengelig både for lokalbefolkningen og turister fra inn- og utland. Foreslått skilting og registrering på digitale plattformer som UT.no vil gjøre området mer tilgjengelig. I tillegg kan ulike arrangementer øke interessen for stedet.

Natursti

Poster med oppgaver som skal løses eller spørsmål som skal besvares kan benyttes for å gjøre kulturstien mer spennende for alle aldersgrupper. Enten det er spørsmål som er hengt opp fysisk langs kulturstien eller det er QR-koder som tar deg til en digital konkurranse. For å opprettholde interessen for naturstien bør postene skiftes ut med jevne mellomrom.

Hinderløype

Langs en del av kulturstien på vestsiden av Otra kan man plassere ut hinderelementer for å aktivisere deler av strekningen som hvor det er langt til neste attraksjon. Elementene plasseres med en avstand mellom på 50 - 150 meter. Hvert hinder blir da en liten attraksjon i seg selv og spenningen med å finne neste element gjør veien litt "kortere". Det bør velges hinder som passer for mellomstore og store barn da dette er en gruppe som kan være vanskeligere å få med på tur.

Turregistrering

Bruk av digital turregistrering er et annet virkemiddel som kan bidra til økt bruk av kulturstien. Attraksjoner langs løypa kan registreres som turposter i en tur-app som for eksempel UT.no, Stolpejakten eller Trimpoeng. Her kan de som besøker attraksjonene registrere seg, se kart over kulturstien og lese informasjon om attraksjoner. I samarbeid med Turistforeningen (UT.no) kan man registrere kulturstien som et turforslag i deres lansdekkende turkart og dermed nå ut til både lokalkjente og tilreisende. Dette vil også synliggjøre forbindelsen mellom kulturstien og eksisterende turforslag i områdene rundt.

Lysvandring

Hvert år ved høstjevndøgn arrangeres en lysvanding i fakkellys langs Akerselva i Oslo. Elektrisk lys erstattes av stemningsskapende fakler som lyser opp turstien. På strekningen er det satt opp ulike kulturinnslag i form av lys, dans og toner fra profesjonelle og amatører.

Dette er et arrangement som man kan la seg inspirere av. Deler av kulturstien, for eksempel mellom Verksmoen og Hornnes, kan egne seg til lignende type arrangement. Dette kan være et lokalt arrangement, men kan også skaleres opp til et arrangement som kan være interessant for et større publikum i Agder.

Historievandring

Kulturstien har mange historiske stoppesteder der historien kan formidles ved bruk av skilting, men historiene blir enda mer interessante dersom de blir formidlet av engasjerte fagfolk eller andre som har kunnskap om stedet. Det kan være aktuelt med historievandring til fots eller på sykkel både for turister og fastboende. I sommersesongen kan det kanskje være aktuelt med ukentlige vandring. Dette kan også være et tilbud for skoleelevene i Evje og Hornnes kommune.

St. Hans og quiz

I området er det flere flotte steder som er egnet for St. Hans bål. I forbindelse med denne type arrangement kan det være aktuelt å lage en quiz, rebusløp eller lignende der man benytter de ulike innslagene på kulturstien som utgangspunkt for spørsmål og utvidelse av kunnskapsnivået.



Sankthansbål på Tangen, Kristiansand

Tiltak

Kostnader

Mulighetsstudiet foreslår både store omfattende tiltak og mindre tiltak. Noen tiltak vil kunne gjennomføres av kommunen selv i ulike etapper. Andre tiltak, som broløsningene, behøver mer grunnlagsmateriale for at kalkylene skal bli mer realistiske. Det følgende oppsettet baserer seg i hovedsak på Norsk Prishåndbok 2021.02 og er priser eks mva. Den siste tids prisstigning er ikke med og er vanskelig å fange opp.

Utendørs konstruksjoner

Servicebygg med toaletter og tak over plassbygde benker	kr. 800 000,-
Toalettbygg ved Hornes Tangen badestrand	kr. 500 000,-
Utbedring/ny brygge ved Verksmoen (2000,- pr. m ²)	kr. 100 000,-
Badebrygge ved Evjemoen	kr. 100 000,-
Gapahuk rett nord for Fennefoss camping	kr. 75 000,-
Gapahuk ved Evjemoen	kr 75 000,-
Broløsning ved Fennefoss	kr. 12 600 000,-

Basert på kalkyler for gangbro i Kongsberg og kostnader for Prestefossen hengebro i Valle anslås en pris pr. m² på kr 35 000,-. Brobredde på minimum 2 m. Lengde 180 m, men den kan bli en sammenhengende konstruksjon på nærmere 300 på vann og på land. Kostanden vil da øke til omkring 2 mill.

Broløsning ved Evjemoen – Dåsnes kr. 50 000 000,-
Kostnader for denne broen er svært vanskelig å kalkulere da det er behov for nærmere undersøkelser og prosjektering. Det er nærliggende å sammenligne den nylig bygde Christian Quart gangbroen i Kristiansand, som har omtrent samme lengde. Dette er stålkassebru på 178 m som er 4 meter bred og med lengste spenn på 35 m. Broen sto ferdig i desember 2020 til en pris på 50 mill. NOK.
For bro Evjemoen – Dåsnes kan annen konstruksjon være aktuell og den kan være noe smalere (3 til 3,5 m). Lengden er anslått til ca 220 m, og i tillegg en form for konstruksjon på Dåsnes for å møte terreng.

Turvei

Det er foreslått nye turveier på ulike steder, ulike lengder og bredder. Det oppgis ikke pris for de ulike strekninger, men oppgis en pris pr. m². Prisen inkluderer fjerning av vegetasjon, graving, bortkjøring, nytt bærelag og dekke av grus.

Turvei	pris pr m ² kr. 500,-
--------	----------------------------------

Vegetasjon

Det er foreslått ulike typer vegetasjonsfelt. Utforming og innhold må detaljeres nærmere.

Nye felt med gress	pris pr. m ² . kr. 385,-
Busker inkl jord	pris pr. m ² kr. 550,-
Trær inkl jord og oppbinding	pris pr. stk. kr. 6 750,-

Møblering

Pris vil avhenge av leverandører og produkt. Oppgitt pris vil derfor kunne bli både noe rimeligere og dyrere avhengig av produktet som velges.

Benker	pris pr. stk. kr. 15 000,-
Utendørs grill	pris pr. stk. kr. 30.000,-

Belysning

Pris vil avhenge av leverandører og produkt. Oppgitt pris vil derfor kunne bli både noe rimeligere og dyrere avhengig av produktet som velges. Nøyaktig plassering og antall er avhengig av blant annet lysberegninger og det vil være behov for nærmere prosjektering. .

Lysmast 3,5 meters høyde	pris pr. stk. kr. 20 000,-
Lyspullert 1,0 meters høyde	pris pr. stk. kr. 10 000,-
Kable til lysmast lagt i grøft	pris pr. m. kr. 700,-

Skilting

Det er foreslått ulike type skilter. Antall og nøyaktig plassering må detaljeres videre.

Informasjonstavler	pr. stk kr 5000,-
Emaljeskilt	pr. stk kr. 10 000,-
Retningsskilt	pr. stk kr. 2000,-
Langsgående skilting – trestolper	pr. stk kr. 2000,-
Langsgående skilter – maling på asfalt	pr. stk. kr. 1000,-